

PREDGOVOR

Ovim, 15. brojem (2021.) *Radova Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* Akademijin Zavod u Bjelovaru simbolično obilježava šesnaest godina aktivnog djelovanja (rujan 2005. – rujan 2021.). U većini objavljenih brojeva časopisa bili su članci s održanih znanstveno-stručnih skupova. Međutim, u ovom je broju deset članaka koji nisu rezultat dosadašnje prakse, što znači da se povećao interes autora za objavljivanje članaka u ovom časopisu.

U sadržaju ovogodišnjeg broja ukupno je deset članaka; devet članaka koji su kategorizirani i jedan članak u rubrici Prikazi i osvrti.

Autori Želimir Bertić, Mirjana Telebuh i Gordana Grozdek Čovčić u članku *Sociodemografski faktori prilagodbe na umirovljenje kod starijih osoba u Bjelovaru* prikazuju koji su sociodemografski čimbenici povezani s uspješnom ili neuspješnom prilagodbom na umirovljenje. U istraživanju je sudjelovalo 186 osoba oba spola s područja Bjelovara starijih od 65 godina. Rezultati istraživanja ukazuju na to da se muškarci teže od žena prilagođavaju na umirovljenje te da se na umirovljenje bolje prilagođavaju osobe koje su u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici u usporedbi s osobama koje su razvedene, udovice ili udovci; potom osobe koje žive sa supružnikom ili partnerom nasuprot onih osoba koje žive same te one koje žive u vlastitom kućanstvu u odnosu na one osobe koje žive u institucijama. Autori skreću pozornost na važnost razdoblja prilagodbe na umirovljenje.

Članak *Metodologija trasiranja cikloturističke rute u koridoru napuštene željezničke pruge* autorskog tima Goran Kos, Zoran Klarić, Predrag Brlek i Petar Feletar posvećen je metodologiji planiranja revitalizacije napuštene pruge Bjelovar – Garešnica s odvojkom za Grubišno Polje za potrebe razvoja cikloturizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Ističe se kako je biciklizam u novije vrijeme sve popularniji kao prijevozno sredstvo, ali i turistička aktivnost te važan oblik rekreacije koja je istodobno korisna za ljudsko zdravlje te znatno povoljnije djeluje na okoliš od korištenja motornih vozila.

Dragutin Babić u članku *Osnovnoškolsko obrazovanje nacionalnih manjina u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji* prikazuje stavove Čeha i Srba, odnosno pripadnika tih nacionalnih manjina, o nekim aspektima organizacije odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim školama, posebice s obzirom na asimilaciju, nacionalni identitet i međusobne odnose pripadnika nacionalnih manjina. Rezultati istraživanja pokazuju kako nacionalne manjine, svaka iz svojih razloga, imaju poteškoće u očuvanju i prijenosu nacionalnog identiteta, što se posebno očituje u mladoj populaciji. Stoga je obrazovanje, a posebno osnovnoškolsko, među najvažnijim čimbenicima očuvanja njihove nacionalne posebnosti i brana asimilaciji.

Časopis objavljuje *Uspomene brigadira Ivana Plasaja, zamjenika zapovjednika II. operativne zone Bjelovar, iz Domovinskog rata iz 1991. godine* uz znanstveni kritički osvrt i prigodni uvod u biografiju Ivana Plasaja autora Željka Karaule. Uspomene Ivana Plasaja mogu biti važan izvor za daljnje proučavanje i pisanje sinteze o Domovinskom ratu kao teme koja je važna u hrvatskoj historiografiji.

U časopisu je tekst *Djeca iz Potkozarja zaprimljena na skrb i liječenje u Državnu bolnicu Bjelovar 1942. – 1943. godine* autora Dubravka Habeka. Na temelju do sada nepoznatih podataka o djeci iz Potkozarja koja su zbrinjavana i udomljavana u bjelovarskoj Državnoj bolnici, Bjelovaru i bjelovarskome kraju dokazuje se kako su ondašnje lokalne vlasti omogućile pridošloj djeci zbrinjavanje, skrb, njegu i liječenje te kako su surađivale ondašnje lokalne i državne vlasti (ministarstva).

U članku *Sjećanje/pamćenje, identitet, asimilacija: Česi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji* autora Dragutina Babića prikazuju se rezultati empirijskog istraživanja na uzorku pripadnika češke nacionalne manjine u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Utvrđeno je kako su pripadnici češke nacionalne manjine dobro upoznati s dolaskom svojih predaka na područje Bjelovarsko-bilogorske županije u drugoj polovici 19. stoljeća te kako su organizirali svoj društveni, kulturni i obrazovni život. Zaključuje se kako kulturalno pamćenje pridonosi čuvanju identiteta pripadnika nacionalnih manjina.

U ovom broju časopisa objavljujemo na engleskom jeziku tekst autorice Oksane O. Ayvazyan *Sociological Foundations of Legal Education and Legal Communication as Mechanism for the Formation of Communicative-Legal Culture of a Person in a Modern Social and Cultural Society* (Sociološki temelji pravne edukacije i pravne komunikacije kao mehanizama za formiranje komunikacijsko-pravne kulture pojedinaca u modernom socijalnom i kulturnom društvu). Prikazuje se formiranje sustava pravnog odgoja u različitim povijesnim razdobljima razvoja društva od 18. stoljeća. Zaključuje se kako pravno obrazovanje i pravna komunikacija pozitivno utječu na formiranje osobe.

Slaven Pejić u članku *Promjene kulturno-obrazovne paradigme narodnih knjižnica na području Bjelovarsko-bilogorske županije za vrijeme pandemije bolesti COVID-19* piše o kulturno-obrazovnoj ulozi narodnih knjižnica u suvremenom informacijskom društvu te prikazuje promjene njezine kulturno-obrazovne paradigme uslijed pandemije bolesti COVID-19. Uvidom u rezultate empirijskog istraživanja uočeno je da su narodne knjižnice uspješno provodile različite kulturno-obrazovne programe koji su bili prilagođeni funkcioniranju u kriznim situacijama poput ove u doba pandemije bolesti COVID-19 te su tako, zahvaljujući mogućnostima informacijsko-komunikacijske tehnologije, zadržale svoju važnu kulturno-obrazovnu ulogu u lokalnoj zajednici i društvu.

Autorice Iva Rosanda Žigo i Marija Brajković u radu *Zastupljenost i načini novinskog predstavljanja priča o samoubojstvu na primjeru Bjelovarskog lista (u razdoblju 2009. – 2015. godine)* prikazuju zastupljenost i načine medijskog prezentiranja priča o samoubojstvu prihvaćajući osnovno načelo prema kojemu izvješćivanje o samoubojstvu, u slučaju da se uredništvo drži propisa i etičkih načela, i te kako može pomoći društvu. Autorice pokazuju u kojoj mjeri u objavljenim tekstovima prevladava tabloidna, senzacionalistička tendencija karakteristična za suvremeno novinarstvo. Zaključuju kako je potreban kritički pristup pri pisanju za medije te da treba ojačati razinu medijske pismenosti novinara i čitatelja.

U rubrici Prikazi i osvrti tekst je Vladimira Strugara u povodu smrti Ilije Pejića (1956. – 2021.), profesora hrvatskoga jezika i književnosti, književnog povjesničara, književnog kritičara, kulturnog djelatnika i knjižničarskog savjetnika. Posebno se ističe kako je Ilija Pejić bio jedan od zapaženih i svestranih suradnika Akademijina Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru od osnivanja Zavoda 2005. godine.

U ovoj prilici zahvaljujemo svim autorima koji su svojim člancima omogućili redovito izlaženje 15. broja časopisa te pozivamo autore na daljnju suradnju.

VLADIMIR STRUGAR, upravitelj Zavoda, urednik
Akademik DRAGUTIN FELETAR, voditelj Zavoda,
glavni i odgovorni urednik